

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW,

BISNOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende nadere regels betreffende de betaling van de materiële kosten voor de verwijdering van met fipronil verontreinigde pluimveemest, veroorzaakt door de fipronilcrisis

1. Situering

In juli 2017 heeft het federaal voedselagentschap (FAVV) een besmetting met fipronil vastgesteld van pluimvee en afgeleide producten, die het gevolg was van het gebruik van stalontsmettingsproducten op basis van fipronil. Met ingang van 17 juli 2017 werden door de federale overheid 86 bedrijven preventief geblokkeerd voor eieren en vlees in het kader van een mogelijke contaminatie met fipronil. Het ging hierbij zowel om leghennenbedrijven, slachtbedrijven voor leghennen als broeierijen. In een tweede fase werden zeven bijkomende bedrijven geblokkeerd, wat het totaal op 93 bracht. Op enkele bedrijven na betreffen dit vooral pluimveebedrijven op het grondgebied van het Vlaamse Gewest. Na monsterneming en laboanalyse werden de meeste van de preventief geblokkeerde bedrijven intussen vrijgegeven. Begin november 2017 zijn er nog zeven bedrijven geblokkeerd (drie omdat de eieren nog niet veilig zijn en vier omdat ze hun kippen niet hebben laten testen). Een 30-tal bedrijven heeft beslist om hun dieren sneller dan gebruikelijk te laten doden: 1,55 miljoen legkippen en 300.000 opfokdieren. Begin november werd de schade voor de eierproducerende bedrijven in België geraamd op 21 miljoen euro. De federale regering heeft in totaal 30 miljoen euro gereserveerd voor schadevergoedingen via de reserve van het Federaal Voedselagentschap (FAVV).

Fipronil is een insecticide dat in de Europese Unie niet erkend is voor toepassing in de leghennenhouderij en mag dus ook niet toegevoegd worden aan ontsmettings- of reinigingsmiddelen ter behandeling van bloedluis. Fipronil is een verboden middel voor de behandeling van dieren die bestemd zijn voor menselijke consumptie. Vanaf het ogenblik dat het Vlaamse Gewest op de hoogte werd gebracht van het incident, met name op 4 augustus 2017, heeft de VLM-Mestbank de mest van de door het FAVV geblokkeerde pluimveebedrijven preventief geblokkeerd voor afvoer. Vanaf dan hebben de OVAM, de VLM-Mestbank, de afdeling Handhaving van het departement Omgeving en het FAVV intensief samengewerkt om de mestproblematiek in kaart te brengen, op te volgen en te voorzien in verwerkingsmogelijkheden voor de mogelijk gecontamineerde mest.

De geblokkeerde Vlaamse pluimveebedrijven ondervonden economische hinder door de tijdelijke stopzetting van hun activiteiten. De verplichte verwerking van de met fipronil gecontamineerde mest veroorzaakt bijkomende financiële lasten voor de betrokken pluimveehouders. Naast de federaal voorziene vergoedingen voor de geleden economische schade vanuit het Sanitair Fonds voor de ruiming van kippen en de vernietiging van eieren, wil de Vlaamse overheid voorzien in een financiële tegemoetkoming voor de verwerking van de met fipronil gecontamineerde mest..

De OVAM treedt op als bevoegde Vlaamse administratie om de kosten te dragen van de aantoonbare materiële schade en de terugbetaling te regelen, in opdracht van de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, die in opdracht van de Vlaamse Regering handelt. De Vlaamse overheid zal zich, zoals overigens ook de federale overheid, burgerlijke partij stellen in de gerechtelijke

procedure(s), en heeft hiertoe reeds een advocaat aangesteld, teneinde de gemaakte kosten te kunnen terugvorderen.

Overeenkomstig artikel 8, c) van Verordening (EG) 1069/2009 van 21 oktober 2009 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr.1774/2002 worden dierlijke bijproducten die een illegale behandeling hebben ondergaan, als categorie 1-materiaal aangeduid. Hierdoor kan de pluimveemest van deze bedrijven niet meer via het normale export- of verwerkingstraject worden afgezet. Artikel 12 van diezelfde verordening regelt de toepassingsmogelijkheden van categorie 1-materiaal. Specifiek voor verontreinigde mest zijn de volgende verwerkingsmogelijkheden voorzien: “

- a) als afval verwijderd door verbranding:
 - i) rechtstreeks, zonder voorafgaande verwerking, of
 - ii) nadat het is verwerkt, door sterilisatie onder druk indien de bevoegde autoriteit dat voorschrijft, en nadat het resulterende materiaal duurzaam is gemerkt;
- b) indien het categorie 1-materiaal afval is, verwijderd of nuttig toegepast door meeverbranding:
 - i) rechtstreeks, zonder voorafgaande verwerking, of
 - ii) nadat het is verwerkt, door sterilisatie onder druk indien de bevoegde autoriteit dat voorschrijft, en nadat het resulterende materiaal duurzaam is gemerkt;
- c) ...
- d) ...
- e) als brandstof verstoekt, al dan niet na verwerking, of
- f) ...”.

De OVAM heeft op basis van deze mogelijkheden de verschillende verwerkingsopties onderzocht en gerangschikt in functie van de verwerkingshiërarchie. Hieronder worden de verschillende afwegingen opgesomd.

A) Voorbehandeling

- a. Verwerking door sterilisatie onder druk. Deze methode kan alleen door Rendac te Denderleeuw worden uitgevoerd, maar deze installatie is niet vergund voor het verwerken van deze afvalstof. Bovendien zal verwerkt materiaal ook nog moeten verbrand of gestort worden, waardoor de combinatie verwerking-verbranding/storten duurder uitvalt dan rechtstreekse verbranding.
- b. Droging. Er werden bedrijven gecontacteerd die natte mest kunnen drogen zodat de mest langer kon worden opgeslagen. Deze bedrijven weigerden deze droging uit te voeren omdat dan het hele productieproces met besmet materiaal verontreinigd wordt en er veel inspanningen moeten worden geleverd om terug over te stappen naar een normale bedrijfsvoering die erop gericht is om meststoffen te produceren.

B) Rechtstreekse (mee)verbranding

Er werd bij de Vlaamse en Nederlandse verbrandingsinstallaties een bevraging georganiseerd. De Vlaamse huisvuilverbrandingsinstallaties deelden mee technisch niet in staat te zijn om de mest te verbranden, of niet vergund te zijn voor het verbranden van dierlijke bijproducten, of geen capaciteit ter beschikking te kunnen stellen. Indaver kon wel capaciteit ter beschikking stellen op haar wervelbedinstallatie voor mestsoorten van diverse drogestofgehaltes. Voor mest met een drogestofgehalte van meer van 55% werd de firma BMC te Moerdijk (NL) als beste oplossing gevonden. Via de Waalse overheid werd informatie opgevraagd bij de Waalse cementbedrijven. Deze kunnen wegens capaciteitsbeperkingen geen pluimveemest aanvaarden.

C) Storten

De twee Vlaamse stortplaatsen die vergund zijn voor het aanvaarden van deze afvalstof, zagen af van acceptatie omwille van risico's op geurhinder of vroegen een hogere kost dan verbranding.

Het voorliggend voorstel baseert zich op artikel 4.1.2, 25°, van het VLAREMA dat dierlijke bijproducten die een afvalstof zijn, als bijzondere afvalstof aanduidt. Met fipronil gecontamineerde mest valt hieronder aangezien deze niet meer als een meststof mag worden ingezet overeenkomstig Verordening 1069/2009. Bijkomend heeft het Mestdecreet (overeenkomstig artikel 2) als doelstelling “de bescherming van het leefmilieu door de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten en fosfaten uit agrarische bronnen, te verminderen, verdere verontreiniging van die aard te voorkomen, bij te dragen tot de realisatie van een goede toestand van de watersystemen en de beperking van de luchtverontreiniging als gevolg van de productie en het gebruik van meststoffen”. Het Materialendecreet biedt een bredere basis om verontreiniging van het leefmilieu te voorkomen in het kader van met fipronil gecontamineerde mest. Door de aanduiding als bijzondere afvalstof kan de Vlaamse Regering overeenkomstig artikel 22 van het Materialendecreet nadere regels vaststellen over het beheer van die afvalstoffen. Hierdoor kunnen ook artikel 33, §1 en §4, van het Materialendecreet worden ingeroepen om te voorzien in specifieke regelingen inzake het beheer van dierlijke bijproducten.

2. Artikelsgewijze bespreking

Het voorontwerp van besluit gaat als bijlage 1.

Artikel 1 definieert een aantal noodzakelijke begrippen.

De artikelen 2 en 3 bepalen dat de OVAM de kosten vergoedt ingevolge specifieke en aantoonbare materiële schade.

Artikel 4 bepaalt de randvoorwaarden waaraan voldaan moet worden om vergoed te worden.

Artikel 5 voorziet in een aanvulling van artikel 4.1.2 van het VLAREMA om de met fipronil gecontamineerde mest als bijzondere afvalstof aan te wijzen.

De artikelen 6 en 7 omvatten de slotbepalingen.

3. Budgettaire weerslag

Het advies van de Inspectie van Financiën van 11 oktober 2017 gaat als bijlage 2.

Het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting van 24 oktober 2017 gaat als bijlage 3.

4. Weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten

Het voorontwerp van besluit heeft geen weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

5. Weerslag op de lokale besturen

Het voorontwerp van besluit heeft geen weerslag op de lokale besturen.

6. Kwaliteit van de regelgeving

Het voorontwerp van besluit is aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2017/363 van 25 oktober 2017.

Het voorstel van beslissing betreft een voorontwerp van besluit zonder belangrijke inhoudelijke impact en vereist dan ook geen reguleringsimpactanalyse.

7. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd voorontwerp van besluit houdende nadere regels betreffende de betaling van de materiële kosten voor de verwijdering van met fipronil verontreinigde pluimveemest, veroorzaakt door de fipronilcrisis.

Joke SCHAUVLIEGE
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw